

YOLSUZLUK VE BU ALANDA MÜCADELE EDEN ULUSLARARASI ÖRGÜTLER VE BİRİMLER

M. Hakan ÖZBARAN
Sayıştay Başdenetçisi

GİRİŞ

Bu makalede, öncelikle, yolsuzluk kavramındaki gelişmeler özetlenerek temel misyonu yolsuzluk ve sahtecilikle mücadele etmek olan uluslararası örgütler ve birimler, bu örgüt ve birimlerin kuruluş yapıları, çalışma anlayışları ve ana faaliyetleri hakkında kısaca bilgi verilmeye çalışılacaktır. Daha sonra doğrudan yolsuzluk ve sahtecilikle mücadele amacıyla kurulmayan ancak kuruluş gayeleri paralelinde yaptıkları çalışmalarla yolsuzlukla mücadeleye destek veren örgütler ve birimler sıralanacaktır. Son bölümde ise bu mücadele genel olarak değerlendirilerek çıkarılması gereken derslerin neler olabileceği vurgulanacaktır.

1. YOLSUZLUK KAVRAMI

Toplumsal yaşamın son yirmi yıldaki en büyük “kansen” olarak nitelendirebileceğimiz yolsuzluk hakkında bugüne kadar yazılmamış pek az şey kalmış ve çok değişik bilimsel tanımlar yapılmıştır. Son döneme kadar yolsuzluk, yaygın biçimde, “*kamu gücünün özel çıkarlar için kötüye kullanılması*” olarak tanımlanıyordu. Yolsuzluğun dinamiklerini açıklayan yalın bir formüle göre ;

$$\text{Yolsuzluk} = \text{Tekelci Güç} + \text{Takdir Yetkisi} - \text{Hesapverme Sorumluluğu}$$

Yukarıda ifade edilen modeldeki “tekelci güç” ve “takdir yetkisi” kavramları, temelde, kamu yetkisini elinde bulunduran görevliyi temsil etmekteydi. Ancak ortaya çıkan gelişmeler yolsuzluk olgusunun tek başına “kamu gücüyle” açıklanamayacağı bir aşamaya gelmiştir. Kamu gücüyle sınırlı olmayan daha geniş bir tanıma göre yolsuzluk, “*herhangi bir görevin kişisel çıkarlar için kötüye kullanılması*”dır.

Birleşmiş Milletler Bölgeler Arası Suç ve Adalet Araştırmaları Enstitüsü’nün bir raporunda yolsuzluk, “*kamu ve özel sektör kuruluşlarının karar verme mekanizmalarındaki yozlaşma ve bozulma*” şeklinde tanımlanmıştır.

Yolsuzluk tanımı, uluslararası sözleşme niteliğindeki belgelerden sadece 4 Ocak 1999 tarihli “Avrupa Konseyi Yolsuzlukla Mücadele Özel Hukuk Sözleşmesi”nde (Civil Law Convention on Corruption) tanımlanmıştır. Bu Sözleşme’nin ikinci maddesine göre yolsuzluk, *“doğrudan doğruya ya da dolaylı yollardan rüşvet ve yasadışı bir menfaat temin eden kişinin yürüttüğü görevlerin veya gerekli davranışların yasalara uygun bir şekilde yerine getirilmesinde sapmalara yol açan rüşvet veya başka her türlü yasadışı menfaatin talep edilmesi, teklif edilmesi, verilmesi ya da kabul edilmesi”*dir.

9-11 Aralık 2003 tarihlerinde Meksika’nın Merida kentinde imzaya açılan “Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi”nde (United Nations Convention Against Corruption), ülkemiz heyetinin yoğun çabalarıyla, onbir suç arasında “özel sektörde zimmet” suçu da, ilk defa, yolsuzluk çeşitleri arasında sayılmıştır. Sözü edilen sözleşmeye ve benzeri gelişmelere paralel olarak yolsuzluğun tanımı, *“emanet edilmiş olan yetkinin, kamusal ve özel çıkarları zedeleyecek şekilde her türlü kötüye kullanımı”* şeklinde kabul görmektedir.

Kavramsal açıdan karmaşık bir mesele olan yolsuzluğun tespit edilmesinde de güçlükler bulunmaktadır. Zira işin doğası gereği, yolsuzluk, varlığını gizlemek amacıyla planlanmış tüm dinamikleri bünyesinde barındırır. Kasıt taşımayan bir usulsüzlüğü yakalamada etkili sonuçlar doğuran yöntemler, kasıtlı, gizlenmiş olayları (yolsuzlukları) tespit etmede etkisiz kalmaktadır.

Son 20 yıllık dönemde Türkiye’de olduğu gibi dünyanın pek çok ülkesinde (özellikle gelişmekte olan ülkelerde) yolsuzluk olayları artmış ve ekonomik boyutları korkunç rakamlara ulaşmıştır. Her türlü lisans işleminde, kamu ihalelerinde, uluslararası ticari faaliyetlerde ve rutin pek çok işlemden, adı her ne olursa olsun, yasalara uygun düşmeyen bazı ödemelerin yapılması neredeyse olağan hale gelmiştir. Yolsuzluğun düşük rakamlardan ve ulusal alanlardan çok büyük rakamlara ve uluslararası boyutlara sıçraması, yatırımları etkilemesi, kalkınmaya harcanması gereken kaynakları sektöre uğratması, yasalara aykırılığı özendirilmesi, doğrudan ya da dolaylı olarak insan haklarını zedelemesi ve belki de saydıklarımızın tümünden daha önemlisi, az gelişmiş ülkelerin “yoksul” insanlarına onanlamayacak zararlar vermesi nedenleriyle, uluslararası kuruluşların bu konudaki çalışmalarını hızlandırmıştır.

Yolsuzluk sorunun ortaya konulmasında, çözüme yönelik stratejilerin saptanmasında ve eylem planlarının uygulanmasında uluslararası kuruluşların katkılan göz ardı edilemez. Uluslararası kuruluşlar, gerek yayımladıkları sözleşmeler, bildirimler ve strateji planlarıyla gerekse de oluşturdukları veya

oluşumuna katkıda buldukları yeni örgütlenmelerle, yolsuzlukla mücadele alanında kilit rol oynamaktadırlar. Dünyada yolsuzluk fenomeninden kurtulmak amacıyla son 15-20 yıllık periyotta ciddi girişimlerde bulunan az sayıda başarılı ülke örneğinin ardında, ulusal çabaların yanında, uluslararası kuruluşların etkisi yadsınamaz bir gerçektir.

II- YOLSUZLUKLA DOĞRUDAN MÜCADELE EDEN ULUSLARARASI ÖRGÜTLER VE BİRİMLER

A- Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu (GRECO)

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, yolsuzluklara karşı uluslararası bir eylem programı geliştirmek amacıyla, Eylül 1994 tarihinde, “Çok-Disiplinli Yolsuzlukla Mücadele Grubu”nu (Multidisciplinary Group on Corruption–GMC) oluşturmuş ve bir dizi toplantının ve gelişmenin ardından Grup, 1 Mayıs 1999’da “Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu”na (Group of States Against Corruption – GRECO) dönüşmüştür.

Yolsuzlukla mücadelede yol gösterici prensipler ve stratejiler oluşturmak üzere etkin bir mekanizmaya sahip olan GRECO’nun temel amacı, üyelerinin yolsuzlukla mücadele sistemlerinin gözlenmesi ve bu yolda kapasitelerinin artırılmasına yardımcı olmaktır. Bu nedenle GRECO, yolsuzlukla mücadele alanında ülkelerin ulusal mevzuatlarındaki yetersizlikleri ve eksiklikleri incelemekte; gerekli yasal, kurumsal düzenlemelerin yapılma ve pratik reformların hayata geçirilme sürecine katkıda bulunmaktadır.

GRECO’ya Avrupa Konseyi üyeleri ya da Avrupa Konseyine üye olmamakla birlikte bu anlaşmaların hazırlanmasında katkısı bulunan ülkeler katılabilmektedir. Tam üyelik için aranan tek koşul GRECO tarafından değerlendirilmeye alınmayı koşulsuz olarak kabul etmek ve karşılıklı değerlendirme aşamalarına kısıtlamalar koymamaktır.

GRECO üyelerinin düzenli toplantılarına katılan ve oy hakkıyla yetkilendirilmiş daimi temsilcileri bulunmaktadır. Avrupa Konseyi’nin farklı birimleri de GRECO toplantılarına oy hakkı olmaksızın temsilci atayabilmektedir. GRECO Başkanı ve Başkan Yardımcısı, oy hakkı olan üyelerin temsilcileri arasından iki yıllığına seçilir ve bu görevleri yürütenlerin yeniden seçilme hakları bulunmaktadır. Başkan, GRECO’nun bütün çalışmalarını ve fonksiyonlarını yönetir ve bazı yetkilerini Başkan Yardımcısına devredebilir. Ayrıca GRECO farklı çalışma grupları oluşturmaya karar verebilir. GRECO’ya üyelik ve GRECO çalışmaları, 4-6 Ekim 1999’daki birinci toplantıda kabul edilen

ve en son Temmuz 2003 tarihinde gerçekleştirilen ondördüncü toplantıda bazı değişikliklere uğrayan çalışma kuralları içerisinde düzenlenmektedir.

GRECO'nun çalışma dili İngilizce ve Fransızcadır. Gerek görüldüğünde dışarıdan uzman çalışma imkanı bulunmaktadır.

Öncelikle değerlendirmeye tabi tutulacak ülkeye soru kağıtları gönderilir. Soru kağıtlarının cevaplandırılmasını müteakip asgari üç ay sonra farklı ülkelerden en az üç uzmandan oluşan ekip yerinde incelemeye gönderilir. Gerekli incelemeler yapıldıktan sonra ülkenin bu alandaki yetkili temsilcileriyle nihai bir toplantı yapılır ve bu toplantıda bulgular tartışılır.

Taslak halindeki Değerlendirme Raporu (Evaluation Report) değerlendirmeye tabi tutulan üye ülkeye gönderilir ve yirmibir gün içinde görüşlerini bildirmesi istenir. Gelen cevaplar çerçevesinde Değerlendirme Raporu uzmanlar tarafından yeniden gözden geçirilir.

Revize edilen taslak Rapor, değerlendirmeye tabi tutulan üye ülkenin temsilcilerinin ve uzmanların hazır bulunduğu genel bir toplantıda tartışılır. Toplantıda uzmanlar süreci ve bulguları özetlerken temsilciler de genel bir değerlendirme yaparlar. Bu toplantı aşamasının altı ay içinde tamamlanması ve bir sonuca varılması zorunludur. Değerlendirme Raporlarında, ülkenin yolsuzlukla mücadeleye yönelik birimleri, yasal yapısı ve sistemin aksayan yönleri belirtilir. Ayrıca, söz konusu aksaklıkların giderilmesine yönelik olarak GRECO'nun tavsiyeleri de Rapor'da yer alır.

Değerlendirme Raporu'nun ilgili ülkeye gönderilmesini müteakip ilgili ülke, Değerlendirme Raporunda yer alan tavsiyelerle ilgili bir Durum Raporu (Situation Report) hazırlar ve GRECO'ya gönderir. GRECO söz konusu Durum Raporunu inceler ve tavsiyelerinin ne kadarının yerine getirildiğini tespit eder. Ve bu tespitlerin yer aldığı bir Uygunluk Raporu (Compliance Report) hazırlar. Bu Raporda ilgili tavsiyelerin yerine getirilip getirilmediği; “tamamen”, “kısmen” veya “hiç” şeklinde bir derecelendirme ile belirtilir.

Değerlendirme süreci ve bu sürecin sonunda hazırlanan Değerlendirme Raporu ve Uygunluk Raporu, kural olarak, gizlidir. Ancak GRECO, gerekli gördüğü takdirde, bu raporların bir özetini kamuoyuna sunabilir. Raporların tamamının yayımlanması ilgili ülkenin iznine tabidir.

İncelemeler sonucu tespit edilen olumsuzlukların giderilmesi amacıyla GRECO'nun ortaya koyduğu tavsiyelere uyulmaması durumunda, Başkan,

Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğinden, ilgili ülkenin Dışişleri Bakanlığı'na yazılı protesto gönderilmesini talep edebilmektedir.

Yukarıda bahsedilen raporlar dışında GRECO, tüm faaliyetleri ve çalışmalarını hakkında kamuoyuna bilgi sunmak amacıyla yıllık bir faaliyet raporu da hazırlar.

Aralık 2003 itibarıyla GRECO'nun 35 üyesi bulunmaktadır. Bunlar: Almanya, Belçika, Bulgaristan, Estonya, Finlandiya, Fransa, İrlanda, İspanya, İsveç, İzlanda, Kıbrıs Rum Kesimi, Litvanya, Lüksemburg, Romanya, Slovakya, Slovenya ve Yunanistan kurucu üyeler olmak üzere ABD, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Gürcistan, Hırvatistan, Hollanda, İngiltere, Letonya, Macaristan, Makedonya, Malta, Moldavya, Norveç, Polonya, Portekiz ve Sırbistan'dır.

GRECO, Aralık 2003 itibarıyla, 34 üyesi (Sırbistan hariç) hakkında Değerlendirme Raporlarını, 10 üyesi için de Uygunluk Raporlarını tamamlamıştır.

Türkiye, 59'uncu Hükümetin Hükümet Programında yer almış olmasına rağmen henüz GRECO'ya üye değildir.¹

B- Avrupa Sahtecilikle Mücadele Ofisi (OLAF)

Avrupa Sahtecilikle Mücadele Ofisi (European Anti-Fraud Office - OLAF), Avrupa Komisyonu bünyesinde 1988 yılında kurulmuş olan "Sahteciliği Önleme Koordinasyon Birimi"nin (Unit for the Coordination of Fraud Prevention- UCLAF) Genel Müdürlük seviyesine getirilmiş, daha geniş yetkilerle donatılmış ve bağımsız bir yapıya kavuşturulmuş şeklidir.

OLAF, 28 Nisan 1999 tarihinde Avrupa Komisyonu Kararıyla kurulmuş ve 1 Haziran 1999'da faaliyetine başlamıştır. OLAF, Komisyon bünyesinde bağımsız bir soruşturma birimi olarak görev yapmaktadır.

OLAF'ın temel görevi, sahtecilik, yolsuzluk ve diğer illegal faaliyetler karşısında Avrupa Birliği'nin mali çıkarlarını korumaktır. OLAF bu görevi hesapverebilir, şeffaf, tarafsız, profesyonel ve etkin bir şekilde yerine getirirken aynı zamanda Avrupa Birliği vatandaşlarına yüksek kalitede bir hizmet sunmayı ve insan haklarına ve özgürlüklerine saygılı olmayı da ilke edinmiştir.

OLAF, Avrupa Komisyonu içinde Genel Müdürlük olarak faaliyet göstermekle birlikte, inceleme görevini etkin bir şekilde yapabilmesi için bağımsız

¹ GRECO hakkında daha detaylı bilgi için www.greco.coe.int

yapısına özel önem atfedilmiş ve bağımsızlık amacıyla gerekli yasal düzenlemeler yapılmıştır.

Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin yetkili makamları arasında yakın ve düzenli bir işbirliği sağlayarak faaliyetlerin koordinasyonunu sağlar. Yolsuzluk ve sahtecilikle mücadele amacıyla üye ülkelere gereken her türlü desteği verir. Birliğin, bu konudaki stratejilerini oluşturmasında ve yasal düzenlemeleri gerçekleştirmesinde katkılarda bulunur.

OLAF Genel Müdürü Avrupa Komisyonu tarafından gözetim komitesinin tavsiyesi ve Avrupa Parlamentosu ve Konseyine danışılarak 5 yıl için seçilmektedir. Bir defaya mahsus olmak üzere yeniden seçilme imkanı vardır. Kuruluş kanununda, soruşturma fonksiyonunun bağımsızlığını sağlamak amacıyla Genel Müdüre, hiçbir hükümet veya kurumdan emir almama veya böyle bir emri aramama yetkisi verilmiştir. Genel Müdür Komisyon tarafından bağımsızlığını tehlikeye düşürebilecek bir karar alındığına kanaat getirirse bunu Avrupa Mahkemesine kadar götürme hakkına sahiptir.

OLAF'ın temelde iki türlü soruşturma yapma yetkisi bulunmaktadır. Bunlardan ilki, Birliğin bünyesinde yer alan her türlü kurum ve kuruluşta yaptığı **dahili soruşturmalardır**. Dahili soruşturmalar, yapılan işlem ve eylemlerin Birlik Antlaşmasına ve diğer Birlik mevzuatına uygunluk yönünden denetlenmesini kapsar. Dahili soruşturma Genel Müdür tarafından re'sen veya ilgili kurum ya da kuruluşun talebi üzerine açılabilir.

İkinci soruşturma türü, Birlik mevzuatının sahtecilikle mücadele konusunda Komisyona verdiği yetkilerin AB üyesi ülkelerde ve bu ülkelerin Birlik üyesi olmayan diğer ülkelerle imzaladıkları işbirliği anlaşmaları çerçevesinde verilen yetkilerin kullanıldığı **harici soruşturmalardır**. Bu soruşturmalar, Birliğin mali çıkarlarına zarar veren her türlü faaliyet ve sektörü kapsamaktadır. Harici soruşturma Genel Müdür tarafından resen veya ilgili devletin talebiyle açılabilir. Bugüne kadar Türkiye hakkında da dokuz adet harici soruşturma açılmıştır.

OLAF'ta 2003 sonu itibarıyla, 70'i harici uzman olmak üzere, toplam 332 personel görev yapmaktadır. Bunların yanya yakını soruşturma yetkisine sahip müfettişlerdir. OLAF'ın esas işlevi, Soruşturma ve Operasyonlar Yürütme Kurulu altında oluşturulan üç müdürlük tarafından yerine getirilmektedir. Soruşturmaları fiili olarak yürüten birim Soruşturmalar ve Operasyonlar Müdürlüğüdür. Diğer iki müdürlük, istihbarat ve politika üretme ve yasal ilişkilerle görevlidir.

Soruşturmaların yürütülmesi Genel Müdürün görevidir. OLAF çalışanlarının görevlerini yapmaları için yazılı bir onay gerekmekte olup, soruşturma konusu da yazılı onayda gösterilir. Üye devletlerin ve kurumların görevlilerinin, soruşturmalar esnasında, OLAF çalışanlarına her türlü yardımı yapmaları yasal bir zorunluluktur.

OLAF tarafından yapılan soruşturmalarda, müfettişler; Birlik kurumlarındaki her türlü bilgiye bildirimde bulunmaksızın erişmeye, bunların birer örneğini almaya ve yok edilme tehlikeleri varsa el koymaya, Birlik kurumlarında çalışan görevlilerden sözlü bilgi istemeye yetkilidir. Soruşturmaya ilgisi olduğu tespit edilen kişiler hakkında gerekli bilgi ve belgeler kurumlarına iletilir.

Birlik bünyesinde bulunan tüm kurum ve kuruluşlar, yolsuzluk, sahtecilik veya diğer illegal faaliyetlerin ortaya çıkması durumunda OLAF'la temas kurmak zorundadırlar. Ancak bu durumda, konuyla ilgili her türlü dokümanın da OLAF'la paylaşılması gerekmektedir.

Soruşturmalar sonucunda elde edilen bilgilerin gizliliği esastır. Bu konuda gerekli tedbirleri almak Genel Müdürün sorumluluğundadır.

Kurumlar soruşturma sonunda tespit edilen yasadışı işlemler konusunda derhal bilgilendirilirler. Soruşturma sonucunda düzenlenen raporda onay, olayın ayrıntıları, varsa mali kayıp, soruşturma sonucundaki tespitler ve alınması gereken önlemler konusunda tavsiyeler yer alır.

Düzenlenen raporlar ilgili ülke yasal ve idari mevzuatındaki yeterli delilleri ortaya koymalıdır. Bu raporlar ilgili ülkenin soruşturma birimlerince düzenlenen raporlarla aynı değerdedir ve aynı değerlendirme usullerine tabidir. Harici soruşturmalar sonucu düzenlenen raporlar ve buna ilişkin faydalı belgeler ilgili ülke resmi makamlarına gönderilir. Dahili soruşturmalar sonucu düzenlenen raporlar ise ilgili kurum ve kuruluşlara gönderilir. Kurumlar rapora ilişkin gerekli yasal önlemleri almak ve süresi içinde OLAF'ı bilgilendirmek zorundadırlar.

OLAF'ın soruşturma fonksiyonunu gerektiği gibi yerine getirip getirmediğini düzenli olarak denetlemek amacıyla konusunda uzman beş kişiden oluşan bir gözetim komitesi (Supervisory Committee) bulunmaktadır. Komite üyeleri, Avrupa Parlamentosu, Avrupa Konseyi ve Avrupa Komisyonunun ortak kararıyla üç yıl için atanırlar ve ikinci kez seçilmeleri mümkündür.

Komite, gerek re'sen gerekse de Genel Müdürün talebiyle, soruşturmalara ve faaliyetlere yönelik olarak yaptığı incelemeler hakkında Genel

Müdüre bilgi verir. Komite bağımsız olarak çalışır ve hiçbir resmi makamdan veya kurum ve kuruluştan emir almaz. Kendi içinden bir başkan seçer ve yılda en az on kez toplanır. Komite kararlarını çoğunlukla alır.

OLAF Genel Müdürü çalışmalar hakkında komiteyi sürekli bilgilendirmek, dokuz ayı aşan soruşturmaların uzama nedenini ve planlanan bitirilme sürelerini bildirmek zorundadır. Ayrıca Genel Müdür, OLAF'ın tavsiyelerini yerine getirmeyen kurum ve kuruluşlar hakkında da Komite'ye bilgi verir.

Komite, yılda en az bir defa, faaliyetleri hakkında kapsamlı bir rapor hazırlamakla yükümlüdür. Ayrıca Komite, gerekli görürse, soruşturmalar ve alınan önlemler hakkında Avrupa Parlamentosu, Konseyi, Komisyonu ve Avrupa Birliği Sayıştay'ına rapor sunabilir.

OLAF Genel Müdürü, Ofis tarafından yapılan soruşturmalar sonucu elde edilen bilgi ve belgeler konusunda Avrupa Parlamentosu, Konseyi, Komisyonu ve Avrupa Birliği Sayıştay'ına, gizlilik hususlarına riayet ederek, bilgi vermekle yükümlüdür.

Yeni bir kurum olması nedeniyle OLAF, bir yandan mevzuat çerçevesinde görevlerini yerine getirmeye çalışırken diğer yandan da kendi yasal mevzuatını, soruşturma yöntemlerini ve geleneklerini oluşturmaya ve etkinliğini artırmaya çalışmaktadır. OLAF'ın yapmış olduğu soruşturmalar sonucunda bir önceki Avrupa Komisyonu üyelerinin istifa etmek zorunda kalmaları OLAF'ın Birlik kurumları üzerinde ne derecede etkin olduğunu açıkça gözler önüne sermektedir.²

C- Malî Eylem Görev Grubu (FATF)

Kara para aklama ve terörist faaliyetlerin finansmanı ile mücadelede gereken tedbirlerin alınması amacıyla, 1989'da Paris'teki G-7 zirvesinde kurulan Mali Eylem Görev Grubu'na (Financial Action Task Force-FATF), 31 ülke ve iki bölgesel örgüt (Avrupa Komisyonu ve Körfez İşbirliği Konseyi) üyedir. Sekreteryaya hizmetleri İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) tarafından yerine getirilir ancak Mali Eylem Görev Grubu, OECD'ye bağlı bir örgüt değildir.

Başta finans sektörü olmak üzere kanun koyucu ve uygulayıcı kesimden katılan uzmanların oluşturduğu FATF, kara para aklamanın önlenmesine ilişkin

² OLAF hakkında daha detaylı bilgi için www.europa.eu.int/olaf

yasal ve düzenleyici reformları etkileyebilecek siyasi iradeye yardımcı olmak amacıyla dizayn edilmiş bir politika üretim merkezi görevini yürütmektedir. FATF'ın temel misyonu, hem ulusal hem de uluslararası düzeyde politikalar üretmek ve bu politikaların hayata geçirilmesinde ülkelere destek olmaktır. FATF, bu misyonun açılımını her beş yılda bir yenilemektedir.

Faaliyetlerini özel amaçlı bağımsız bir grup (ad-hoc) olarak sürdürmekte olan FATF, raporlarını Maliye Bakanlarına, diğer ilgili Bakanlara ve üye ülke yetkililerine vermekte ve ayrıca OECD Bakanlar Konseyi G-7 zirvelerine sunmaktadır.

FATF'ın başkanlığını üye ülkelerin üst düzey yöneticilerinden biri gerçekleştirir ve görev süresi bir yılla sınırlıdır.

1990 Şubat ayında FATF'ın “hareket adımları” olarak nitelendirilebilecek olan ilk raporu 40 tavsiye ile birlikte açıklanmıştır. Öneriler;

1. Paranın aklanmasını önlemede ulusal hukuk sisteminin geliştirilmesi,
2. Malî sistemin rolünün güçlendirilmesi,
3. Uluslararası işbirliğinin güçlendirilmesi

ana başlıkları altında toplanmıştır. Bu ana başlıklar içinde yer alan 40 tavsiye dünyada, kara para ile mücadelenin uluslararası referansı olarak kabul edilmektedir.

FATF bünyesinde oluşturulan çalışma grupları düzenli olarak yaptıkları toplantılarda, amaçlarına ulaşmak gayesiyle yeni tavsiye kararları (geçmiş dönemde alınan 40 tavsiye kararına ek olarak) alınmasına gerek olup olmadığı hususunda çalışmalar ve araştırmalar yapmaktadır. Ayrıca, üye ülkelerde tavsiye kararlarının uygulanmasını, kendi içinden seçtiği ülke temsilcilerinden oluşan denetçilere mahallinde tetkik ettirmekte ve bunlar tarafından hazırlanan değerlendirme raporlarını tüm üye Devletlerin temsilcilerinin katıldıkları genel kurul toplantısında sunmakta ve bu raporlar diğer Devletlerin temsilcilerine açık olarak değerlendirilmekte ve onaylanmaktadır.

FATF, her yıl şubat ayında, kara para aklama ve terörist faaliyetler konusunda bir rapor hazırlar. Ayrıca Haziran ayında da kendi faaliyetleriyle ilgili bir yıllık raporu ilgili kurumlara ve kamuoyuna sunar.

Ayrıca FATF'ın öncülüğünde, bölgesel düzeyde aynı tip örgütler oluşturulmuştur. Bu örgütler FATF'la işbirliği halinde kara para aklamaya karşı etkili bir mücadele vermektedirler. Bu örgütler Karayipler Mali Eylem Görev

Grubu, Kara Para Aklama Asya- Pasifik Grubu, Afrika Kara Para Aklamayla Mücadele Grubu ve Güney Amerika Mali Eylem Grubudur.

2003 sonu itibariyle ABD, Almanya, Arjantin, Avustralya, Avusturya, Belçika, Brezilya, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Güney Afrika Cumhuriyeti, Hollanda, Hong-Kong (Çin), İngiltere, İrlanda, İsveç, İspanya, İsviçre, İtalya, İzlanda, Japonya, Kanada, Lüksemburg, Meksika, Norveç, Portekiz, Rusya, Singapur, Türkiye, Yeni Zelanda ve Yunanistan FATF üyesi ülkelerdir.³

D- Uluslararası Saydamlık Örgütü (TI)

Mayıs 1993 tarihinde kurulan ve merkezi Almanya'nın Berlin şehri olan Uluslararası Saydamlık Örgütü (Transparency International-TI), yegane amacı yolsuzlukla mücadele olan ilk ve tek uluslararası sivil toplum örgütüdür. TI'nın doksana yakın ülkede ulusal düzeyde teşkilatı bulunmaktadır. Ülkemizde "Toplumsal Saydamlık Hareketi Demeği" TI'nın ulusal düzeydeki teşkilatıdır.

TI'nın temel misyonu, ulusal ve uluslararası güvenilirlik sistemlerini teşvik etmek ve güçlendirmek amacıyla bir global koalisyon oluşturarak, yolsuzlukla mücadele etmektir. Bu misyonunu gerçekleştirmek ve global anlamda bir koalisyon oluşturmak amacıyla TI, yolsuzluğun nedenlerini araştıran, buna yönelik çalışmalar ve reform programları hazırlayan, çok taraflı sözleşmelerin uygulamaya konmasına öncülük eden ve hükümetlerin, kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerini izleyerek elde ettiği bulguları kamuoyuyla paylaşan bir örgüttür. Örgüt, global anlamda bir koalisyon oluşturmak amacıyla sivil toplumu, iş dünyasını ve hükümetleri bir araya getirmektedir.

Direktörler Kurulu, TI'nın merkezi birimidir ve yıllık genel kurulda seçilir. Danışma Kurulu ve Uluslararası Sekreteryası birimleri de, diğer merkezi birimlerdir.

Bununla birlikte TI bünyesinde yerel düzeyde faaliyet gösteren "Ulusal Saydamlık Örgütleri" mevcuttur. Bu örgütler, hesapverme sorumluluğunun ve saydamlığın artırılmasına yönelik çalışmalarda bulunarak, kamuoyu ve medya desteğiyle, ulusal düzeyde yolsuzlukla mücadele misyonunu yüklenmişlerdir.

TI, yolsuzlukla mücadelenin uzun soluklu bir süreç olduğunu kabul etmektedir ve yolsuzlukla mücadelede tek tek (tekil) kazanımlar yerine uzun-dönemli kazanımlara yönelik çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmalarını kısaca özetlemek gerekirse;

³ FATF hakkında daha detaylı bilgi için www.oecd.org/fatf

- **Yolsuzlukla mücadelede uluslararası ve ulusal çerçevenin çizilmesinde öncülük etmek ve uluslararası organizasyonlarda yer almak.**

TI, uluslararası alanda olduğu kadar ülke düzeyinde de bazı projeleri ve çalışmalarını doğrudan hayata geçirmekte veya mali ve teknik açıdan destek sağlamaktadır. Ayrıca diğer organizasyonlar yanında, onbirincisi 25-28 Mayıs 2003 tarihinde Seul'de yapılan Uluslararası Yolsuzlukla Mücadele Konferansları serisinin aktif katılımcısıdır.

- **Yolsuzlukla mücadele eden ülkelere yasal ve kurumsal anlamda yol göstermek ve destek sağlamak amacıyla “Ulusal Güvenilirlik Sistemleri Modeli” oluşturmak.** Ulusal Güvenilirlik Sistemi (National Integrity System) bir kontroller ve dengeler sistemidir. Bu sistemi oluşturmanın en başarılı mekanizmalarından biri “Ulusal Güvenilirlik Atölye Çalışmaları”dır. Atölye çalışmaları, yolsuzlukla mücadelenin öznesinde yer alan aktörlerin (Yasama, Yürütme, Yargı, Sayıştay, Ombudsman, Kamu Kurumları, Medya, Sivil Toplum, Özel Sektör, Uluslararası Kuruluşlar) bir araya gelerek yolsuzluk kavramını tartışması, sebeplerini ve etkilerini ortaya koyması ve sistematik bir süreçte çözüm önerilerini tespit ederek bir “Eylem Planı” hazırlamasıdır. Bu eylem planında her aktörün sorumlulukları belirlenir ve 12-18 aylık bir süre içerisinde reformlar uygulamaya konulur. Reformların uygulamaya yansıyor yansımadığının izlenmesi ise bir sonraki aşamadır.

Bu yaklaşımın temelleri sanılanın aksine gelişmiş batı ülkelerinde ve ekonomilerinde değil, yolsuzluktan en ağır biçimde etkilenen Uganda ve Tanzanya gibi üçüncü dünya ülkeleri tarafından atılmış ve uygulanmıştır.

- **Her yıl “Yolsuzluk Algılama Endeksi” yayımlamak.** Bu endeks sayesinde uluslararası ticari işlemlerde ülkelerin yolsuzluk puanları tespit edilmektedir. Ülkemiz, 2003 yılı endeksinde, bir önceki yıla göre onüç sıra genileyerek, 77'nci sırada yer almaktadır. Yine aynı yılın endeksinde göre Finlandiya, İzlanda, Danimarka ve Yeni Zelanda yolsuzluğun en az görüldüğü ülkelerdir.

- **Her yıl “Rüşvet Ödeyen Ülkeler Endeksi” yayımlamak.** Bu endekste, kapitalist (gelişmiş) ülkelerin dünya çapında gerçekleştirdikleri yatırımlarda ve ticari ilişkilerde ne kadar rüşvet verdikleri belirlenmektedir. 2002 yılı endeksinde göre Avustralya, İsveç ve İsviçre en fazla rüşvet veren ülkelerdir.

- **Yıllık olarak “Global Yolsuzluk Raporları” üretmek.** Bu raporların ilki 2001 yılında yayımlanmıştır. Raporlar bölgesel ve ülke düzeyinde gerçekleşen çarpıcı yolsuzluk olaylarının detaylarını, bunların kamuoyu üzerindeki etkilerini

ve ortaya çıkan sonuçlarını anlatmaktadır. Ayrıca iyi ve başarılı uygulama örnekleri ile birlikte yasal değişiklikler de raporun kapsamında yer almaktadır.

- **Eğitim faaliyetleri organize etmek.** ABD de dahil pek çok ülkede, yolsuzluk, demokrasi ve yoksulluk arasındaki bağın yeterince anlaşılabilmesi ve yolsuzlukla mücadele amacıyla, basın kampanyaları, seminerler, özel raporlar, konferanslar ve broşürler yoluyla eğitim faaliyetleri düzenler.

- **Dürüstlük ödülü vermek.** Yolsuzlukla bireysel ve kurumsal düzeyde verilen mücadele uygulamalarını desteklemek ve cesaretlendirmek amacıyla ödül verilmesine 2000 yılında başlanmıştır.

- **Elektronik Ortamda Yolsuzluk Araştırma ve Bilgi Sistemi (Corruption Online Research and Information System-CORIS) veri tabanı oluşturmak.** 6000'den fazla kaynağın ikiyüz adet anahtar kelimeyle taranabildiği araştırma ve bilgi sistemi yolsuzlukla mücadele edenlere başarılı ve etkin bir hizmet sunmaktadır.

TI'nın yolsuzlukla mücadelede özellikle önem verdiği ve temel hedefi yolsuzluğu 'yüksek riskli' ve 'düşük getirili' bir girişim haline getirmek olan ve cezalandırmak yerine engellemeyi öne çıkaran "Ulusal Güvenilirlik Modeli", tüm dünyada genel kabul görmüştür. Bu modelin tanıtıldığı "Kaynak Kitap- 2000 (TI Source Book - 2000)" yirmiye yakın dile tercüme edilmiştir.

Bir çok ülke, yolsuzluklarla mücadelede teknik destek sağlamak amacıyla, Dünya Bankası ve IMF gibi kurumlara başvurmak yerine TI'yı tercih etmektedir. Onlara göre, bu konuda TI gibi bir kuruluşla çalışmak, yardımın çok sayıda siyasi koşullara bağlı olmaksızın elde edilmesine imkan sağlamaktadır.⁴

E- Uluslararası Suç Önleme Merkezi (CICIP)

Birleşmiş Milletler Uluslararası Suç Önleme Merkezi (United Nations Centre for International Crime Prevention- CICIP) 1997 yılında kurulmuş olan "Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Kontrolü ve Suç Önleme Birimi" (United Nations Office for Drug Control and Crime Prevention) bünyesinde faaliyet göstermektedir. Merkez, suça yönelik yasal düzenlemelerin ve adalet sisteminin yenilenmesi ve suçların önlenmesinden sorumlu birimdir. Özellikle sınır aşan organize suçlarla mücadele, yolsuzluk, sahtecilik ve yasadışı insan ticareti konularına eğilmektedir.

⁴ TI hakkında daha detaylı bilgi için www.transparency.org

Genel Müdürlük biçiminde örgütlenen ve yaklaşık 25 profesyonel uzmanla çalışan CİCP, daha çok bölgesel ve uluslararası kuruluşlar ağıyla işbirliği yapmaktadır. Yasaların işlerliğinin artırılması, adalet sisteminin güçlendirilmesi ve uygulanabilirliğinin artırılması ve sınır aşan organize suçların artan tehlikesi ile savaşılmaları konularında üye devletlerle birlikte çalışmaktadır. Ayrıca Merkez, yargı bağımsızlığı, suç mağdurlarının korunması, hapis cezalarına alternatif yaklaşımlar, mahkumların tedavileri, emniyet güçlerinin kullanımı, çok yönlü hukuki danışmanlık konularında genel kabul görmüş ilkeleri tanımlamakta ve geliştirmektedir.

Teknik işbirliği çalışmaları özellikle az gelişmiş ya da gelişmekte olan ve geçiş sürecindeki ülkeler üzerinde yoğunlaşan CİCP, “Birleşmiş Milletler Bölgeler Arası Suç ve Adalet Sistemi Araştırma Enstitüsü” ile işbirliği içerisinde Şubat 1999’da “Yolsuzlukla Mücadele Global Programı”nı (Global Programme Against Corruption) başlatmıştır. Program ülkelerin yolsuzlukla mücadele rehberlerini ve araçlarını geliştirmekte ve aynı zamanda destek sağlamaktadır. Programda, yolsuzlukla mücadele eden ulusal bir örgütün nasıl oluşturulması gerektiği; yolsuzluk konularını soruşturmakla özel olarak görevli bir soruşturma biriminin fonksiyonlarının, metotlarının neler olabileceği hakkında genel prensipler ve bilgiler bulunmaktadır.

CİCP’nin yeni ortaya çıkan suç türleri ve bu suçlarla mücadele yöntemleri konularında da özgün çalışmaları devam etmektedir.⁵

F- Güney Doğu Avrupa Yolsuzlukla Mücadele Girişimi İstikrar Paktı (SPAİ)

10 Haziran 1999’da Almanya’nın Köln şehrinde kurulan Güney Doğu Avrupa Yolsuzlukla Mücadele Girişimi İstikrar Paktı (Stability Pact Anti Corruption Initiative for South Eastern Europe- SPAİ), yarattığı potansiyelle bölge içinde yolsuzlukla mücadele amacı taşımaktadır.

“Yolsuzluğun uluslararası boyutunun, organize suçların ve kara para aklamanın da yer aldığı sahtecilik ve yolsuzluk olaylarıyla mücadele etmenin zorunlu olduğu” ilkesinden hareket eden Girişim, 15-16 Şubat 2000 tarihinde “Güney Doğu Avrupa Yolsuzlukla Mücadele Girişimi İstikrar Paktı Yolsuzluk Sözleşmesi”ni kabul etmiştir. Bu Sözleşmede, yolsuzlukla mücadele alanında uluslararası enstrümanların benimsenmesi ve uygulanması gerektiği; iyi yönetişimin ve güvenilir bir kamu yönetiminin teşvik edilmesi zorunluluğu;

⁵ CİCP hakkında daha detaylı bilgi için www.uncjin.org/CICP/cicp.html

hukuk devleti ilkesinin güçlendirilmesi; saydamlığın ve dürüstlüğün teşvik edilmesi ve tüm bunların yanında aktif bir sivil toplum için gereken tedbirlerin alınması konularına vurgu yapılmaktadır.

Sekreteryaya hizmetleri Avrupa Konseyi ve İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) tarafından gerçekleştirilen Girişimin üyeleri, Amavutluk, Bosna-Hersek, Hırvatistan, Yugoslavya Cumhuriyeti, Makedonya Cumhuriyeti, Moldavya ve Romanya'dır.⁶

F- Yolsuzlukla Mücadele Ağı (ACN)

Son on yıllık dönemde, Merkezi ve Doğu Avrupa ülkelerinin ve yeni kurulan cumhuriyetlerin pazar ekonomisini benimsemeleriyle birlikte ortaya çıkan yeni durum, bir çok alanda olduğu gibi, yolsuzlukla mücadele alanında da kendisini göstermiş ve hükümetler, sivil toplum örgütleri ve bazı uluslararası kuruluşlar; OECD ve Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Kuruluşu'nun (USAID) desteğiyle bir araya gelerek 1998 yılında "Geçiş Ekonomilerinde Yolsuzlukla Mücadele Ağı"nı (Anti-Corruption Network For Transition Economies- ACN) oluşturmuşlardır.

Hükümet dışı bir organizasyon olan ACN, politik, kurumsal ve ekonomik reformlar paralelinde, temelde kamu sektörü olmak üzere, her alandaki yolsuzluğu azaltmak amacıyla çeşitli stratejiler üretmektedir. Öncelikle bölgesel işbirliğini hedefleyen ACN, ülke bazında ve bölge dışında da ciddi çalışmalar sürdürmektedir.

OECD bünyesinde faaliyet gösteren Yolsuzlukla Mücadele Birimi (OECD Anti-Corruption Unit), ACN'nin sekreteryaya hizmetlerini de yerine getirmektedir. ACN'nin İngilizce ve Rusça olarak yayımlanan aylık bir bülteni mevcuttur.

ACN, kurulduğu ilk dönemde daha ziyade kamusal ihalelerdeki yolsuzluklar üzerinde yoğunlaşmış ve bu konuyla ilgili seminerler ve araştırmalar yaparken, 2001 yılından itibaren, yolsuzlukla mücadele alanında daha kapsamlı dört ana konu üzerinde durmaktadır:

- Kamusal faaliyetlere yönelik etik değerler yaratmak,
- Kamu kurumlarıyla sivil toplum örgütleri arasında koalisyonlar oluşturmak,

⁶ SPAİ hakkında daha detaylı bilgi için www.oecd.org/daf/SPAIcom/index.htm

- Hukukun üstünlüğü prensibini güçlendirmek, ve
- İlgili ülkelerde uluslararası kuruluşların uygulamalarını izlemek.

Amavutluk, Azerbaycan, Beyaz Rusya, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Ermenistan, Estonya, Gürcistan, Hırvatistan, Kazakistan, Kırgızistan, Letonya, Litvanya, Makedonya Cumhuriyeti, Moldavya, Özbekistan, Romanya, Rusya Federasyonu, Slovenya, Tacikistan, Türkmenistan, Ukrayna ve Yugoslavya Cumhuriyeti Yolsuzlukla Mücadele Ağı'nı oluşturan ülkelerdir.⁷

G- Asya-Pasifik Ülkeleri Yolsuzlukla Mücadele İnisiyatifi

1990'lı yılların sonlarında Asya ve Pasifik ülkelerinde görülen ağır ekonomik krizler, bölgedeki politik istikrarın ve ekonomik kalkınmanın engellenmesinde, diğer faktörlerle birlikte, yolsuzluk probleminin de ciddiyetini gözler önüne sermiş ve bu konuda çeşitli girişimler ortaya çıkmıştır.

Bu girişimlerden birisi de, 11-13 Aralık 2000 tarihinde Asya Kalkınma Bankası (ADB), OECD ve Güney Kore Hükümetince Seul'de organize edilen "Asya-Pasifik Ekonomilerinde Yolsuzlukla Mücadele Konferansı"nda, 34'ü bölgeden olmak üzere 45 ülkenin katılımıyla, "Asya-Pasifik Ülkeleri Yolsuzlukla Mücadele İnisiyatifi"nin (Anti-Corruption Initiative For Asia-Pacific) oluşturulmasıdır. İnisiyatifin en dikkat çeken özelliği ise Asya kıtasında yolsuzlukla mücadele alanında kurulan ilk çok uluslu girişim olmasıdır.

İnisiyatifin temel hedefi, etkin mekanizmalar oluşturarak bölge ülkelerinin yolsuzlukla mücadele çabalarına destek olmak ve çözüme yönelik stratejiler üretmektir. İnisiyatife dahil olan 22 ülke (Avustralya, Bangladeş, Cook Adaları, Çin, Fiji, Filipinler, Güney Kore Cumhuriyeti, Hindistan, Hong Kong, Endonezya, Japonya, Kamboçya, Kazakistan, Kırgız Cumhuriyeti, Malezya, Moğolistan, Nepal, Pakistan, Papua Yeni Gine, Samoa, Singapur ve Vanuatu) Aralık 2001 tarihinde "Asya-Pasifik Ülkeleri Yolsuzlukla Mücadele Eylem Planı"nı kabul etmiştir.

Atölye çalışmaları, seminerler ve konferanslarla desteklenen Eylem Planı üç ana unsuru kapsamaktadır:

- Kamu yönetiminde şeffaflığı artırmak amacıyla yasal ve kurumsal çerçevenin geliştirilmesi,

⁷ ACN hakkında daha detaylı bilgi için www.anticorruptionnet.org

- Ticari işlemler de dahil olmak üzere güvenilirliğin ve rüşveti önleme faaliyetlerinin desteklenmesi,

- Yolsuzlukla mücadelede toplumun aktif desteğinin sağlanması.

Sekreteryaya hizmetleri OECD tarafından gerçekleştirilen ve Asya Kalkınma Bankasının da desteğini alan İnisiyatif, aralarında Türkiye'nin de dahil olduğu OECD'ye üye ülkelerle ortak çalışmalarda bulunmuştur.⁸

III- DOLAYLI OLARAK MÜCADELE EDEN ÖRGÜT VE BİRİMLER

Doğrudan yolsuzluk ve sahtecilikle mücadele amacıyla kurulmayan ancak mevcudiyeti ve nihai hedefleri doğrultusunda bu tip konularda faaliyet gösteren örgütler ya da birimler de bulunmaktadır. Daha çok toplumsal bilinci artırma, karşılıklı işbirliğini geliştirme, çeşitli stratejiler ve eylem platformları oluşturma çalışmalarında bulunan, bazı durumlarda mali ve teknik destek sağlayan bu birimler de, yolsuzlukla mücadele açısından önemli rol oynamaktadırlar. Aşağıda bu tür örgütler ve birimlerden önde gelenleri sıralanmıştır:

- **İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı Yolsuzlukla Mücadele Birimi**
(OECD Anti Corruption Unit)
- **Asya Kalkınma Bankası Yolsuzlukla Mücadele Birimi**
(Asian Development Bank Anti Corruption Unit)
- **Dünya Bankası Yolsuzlukla Mücadele Bilgi Merkezi**
(World Bank Anti Corruption Knowledge Resource Center)
- **Yolsuzluğa Karşı Parlamenterler Global Organizasyonu**
(Global Organization of Parliamentarians Against Corruption- GOPAC)
- **Uluslararası Ticaret Odası Yolsuzlukla Mücadele Komisyonu**
(International Chamber of Commerce Commission on Anti-Corruption)
- **Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı Yolsuzlukla İlgili Uzmanlar Grubu**
(INTERPOL Group of Experts on Corruption – IGEC)
- **Amerikan Demokrasi Merkezi**
(American Center For Democracy- ACD)
- **Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Kuruluşu**
(United States Agency for International Development- USAID)
- **Uluslararası Para Fonu**

⁸ Girişim hakkında daha detaylı bilgi için www.oecd.org/daf/ASIAcom

(International Monetary Fund- IMF)

• **Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Teşkilatı**

(International Organization of Supreme Audit Institutions- INTOSAI)

• **Amerikan Devletleri Örgütü**

(The Organization of American States- OAS)

• **Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı- AGİT**

(Organization For Security And Co-Operation In Europe- OSCE)

IV- SONUÇ

Yolsuzlukla mücadele uzun soluklu, planlı ve kararlı olmayı gerektiren karmaşık bir süreçtir. Yalnızca ticari hayata yansıyan olumsuz etkileriyle değil, bunun yanı sıra demokratikleşme ve gelişmeye de negatif etkilerde bulunması nedeniyle yolsuzluk konusunda çok boyutlu ve topyekün bir mücadele kaçınılmaz hale gelmiştir.

Ekonomik açıdan bakıldığında dünyanın gittikçe küçüldüğü, uluslararası ticari ilişkilerin ulusal sınırların mevcudiyetini zorlayacak biçimde geliştiği ve ülkelerin birbirlerine olan ekonomik bağımlılıklarının arttığı olgusu, 21.yüzyılın yadsınamaz bir gerçeğidir. Bu süreçte ortaya çıkan yolsuz faaliyetlerle mücadele amacıyla ulusal normların, uluslararası düzenlemelerle desteklenmesi yoluna gidilmekte ve genel kabul gören standartların benimsenmesi ve uygulanması zorunluluğu bulunmaktadır.

Bu zorunluluğun bir sonucu olarak oluşturulan uluslararası örgütler ve birimler, gerek ortaya koydukları belgelerle (yolsuzlukla mücadele sözleşmeleri, bildirimler, taahhütler, eylem planları vs.) gerekse de yaptıkları diğer çalışmalarla (inceleme ve soruşturmalar, raporlar, stratejik planlar vs.) yolsuzlukla topyekün mücadelenin farklı yönlerine vurgu yapmakta ve destek sağlamaktadırlar.

Elbette bu tür girişimlerin henüz istenilen ölçülerde başarıya ulaştığı söylenemez. Ancak yolsuzluğa bulaşmış bazı ülkelerin, kendi ulusal çabalarının yanında (sivil toplum kuruluşları ve medya dahil) uluslararası örgütlerin katkıları sayesinde, yolsuzlukla mücadele alanında önemli kazanımlar elde ettikleri de bir vakadır. Bu kazanımların altında yatan faktörlerin oluşturulmasında ve uluslararası düzeyde paylaşımında bahsedilen örgütlerin rolü yadsınamaz bir gerçektir.

Bununla birlikte yolsuzlukla mücadelede ciddi arayışlar içerisinde olan Türkiye'nin, uluslararası alanda faaliyet gösteren bu tür organizasyonlara daha aktif biçimde katılması; kabul edilen uluslararası sözleşmeleri ve belgeleri

onaylaması ve onaylanan bazı belgelerin ulusal düzeyde hayata geçirilmesi amacıyla ihtiyaç hasıl olan hukuksal düzenlemeleri bir an önce gerçekleştirmesi, demokratik gelişmişliğin ve siyasi kararlılığın bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca 59. Hükümetin programında yer almasına rağmen, yolsuzlukla mücadele alanında önemli bir örgüt konumuna gelen GRECO'ya halen üye olunmaması da, Avrupa Birliği adaylığı sürecini yaşayan ülkemiz açısından ciddi bir eksiklik olarak görülmektedir.

KAYNAKÇA

- ÖZBARAN, M. Hakan, “Şeffaflık ve Hesapverme Sorumluluğu Bağlamında Yolsuzlukla Mücadelede Sayıştayların Rolü”, Sayıştay Dergisi, Ekim-Aralık 2001, Sayı: 43
- AKTAN, Coşkun Can, Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu, “Yolsuzlukla Mücadele Stratejileri” Hazırlayan: Ankara, Hak-İş Yayınları, 2002
- Yolsuzlukların Sebepleri, Sosyal ve Ekonomik Boyutlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu (10/9) Raporu, Kısım:1,
www.tbmm.gov.tr/komisyon/yolsuzluk_arastirma/kaynaklar/Kisim_1.pdf